

# CRISISBEHEERSING IN HET ONDERWIJS

## *Een onderschat thema*

### Crisissituaties complexer

Regelmatig worden de scholen in Nederland geconfronteerd met plotselinge incidenten en soms zelfs ernstige calamiteiten, waarop zij niet of onvoldoende zijn voorbereid. Recente voorbeelden de afgelopen jaren zijn: het neerschieten van conrector Van Wieren in Zoetermeer, de moord op Jesse Dingemans in Hoogerheide, de dreiging met terreur op de scholen in Weesp en in Leiden en diverse zelfdodingen als gevolg van pestgedrag. Het zijn tragische gebeurtenissen die nog redelijk beheersbaar zijn. Dat kan echter snel veranderen. De schietpartij in winkelcentrum de Ridderhof in Alphen aan den Rijn had ook op een school kunnen plaatsvinden. Voorbeelden daarvan hebben we al gezien in de Verenigde Staten en Duitsland. En er zijn ook nog hele andere rampen en crisissituaties waarmee het onderwijs te maken kan krijgen. Denk aan cybercrime (stelselmatig via het internet pesten, bedreigen of zelfs afpersen), gewelddadige excessen door alcohol- en drugsgebruik, bedreigingen, maar ook 'ramptypen' zoals extreme weersomstandigheden, ongevallen met gevaarlijke stoffen, langdurige stroomuitval, brand, epidemie, financiële- en integriteitcrises (waaronder grootschalige examenfraude). Al deze incidenten of risico's vragen van scholen om concrete en directe actie (in het voorbereiden daarop, of zo mogelijk op het voorkomen ervan en in het slagvaardig reageren hierop).

De vraag die wij ons stellen is of scholen in het algemeen en de verantwoordelijke bestuurders en toezichthouders in het bijzonder, wel voldoende zijn voorbereid op crisisbeheersing. Het antwoord daarop is wat ons betreft: "nee"!

### Geen aandacht

Er is naar onze mening sprake van een onderschat thema. Scholen onderkennen weliswaar de risico's, maar accepteren deze veelal vanuit de gedachte van "ons zal het wel niet overkomen". En dat is begrijpelijk, maar tegelijk uitermate onverstandig. De gevolgen bij een incident of calamiteit kunnen fors zijn. En geen of slechte voorbereiding daarop, zal alleen maar ernstiger en langduriger gevolgen hebben!

De meeste scholen in het primair, voortgezet- en hoger onderwijs hebben slechts een bedrijfshulpverleningsorganisatie; daarin besteden zij aandacht aan (kleine en) gebruikelijke incidenten zoals: branden, bommeldingen en ziekteverzuim. Dit plan biedt echter geen goede basis voor het voorbereid zijn op andere en ernstiger scenario's, zoals we hiervoor hebben genoemd. Het thema "Crisis & Veiligheid" neemt geen plaats in op de bestuurlijke agenda. De kennis van de verantwoordelijke functionarissen schiet te kort, er wordt (vrijwel) niet samengewerkt met hulpdiensten en het openbaar bestuur en het lijkt erop dat de onderwijssector langzaam in slaap sust totdat.....

### **Van bedrijfshulpverlening naar integrale veiligheid**

Scholen dienen veel meer op basis van een risicoanalyse te komen tot een integraal crisisplan. En dit crisisplan moet goed zijn afgestemd op de crisisplannen van de betreffende gemeente en/of veiligheidsregio. Dat zijn bij dergelijke incidenten voor de scholen immers belangrijke samenwerkingspartners. In dit plan moeten praktische zaken worden beschreven. Denk aan snelle hulpverlening, alarmeren kinderen en ouders, welke leerkrachten hebben zitting in het crisisteam, een checklist met telefoonnummers van politie, brandweer, ziekenhuizen en ambtenaar rampenbestrijding van de gemeente, alsmede de wijze waarop invulling wordt gegeven aan crisismanagement en de (na)zorg bij een rampsituatie. Het is voor scholen van groot belang dat zij een goed netwerk onderhouden met hun “crisispartners”!

### **Deskundigheid**

Als er op school sprake is van een ernstig incident, ramp of crisissituatie, dient snel een crisisteam te worden samengesteld. De deskundigheid van leerkrachten die een rol vervullen in het crisisteam dient op voorhand op peil te worden gebracht. Er moet daarom voldoende en regelmatig aandacht zijn voor het opleiden, trainen en oefenen van deze mensen. Crisismanagement doe je er immers niet zo maar even bij. Repareer dus het dak van het huis zolang het nog droog is!

### **Spiegelen aan de zorgsector**

Op de vraag waarom scholen zo weinig aandacht voor crisisbeheersing hebben, is steevast het antwoord “geen budget en geen kerntaak”. Om structureel te verbeteren is er regie nodig vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Wij denken dan bijvoorbeeld aan extra budget, opstellen van kwaliteitskaders crisisbeheersing, aandacht voor opleiden, trainen en oefenen, het meer structureel in contact treden met de hulpdiensten in de regio’s (samenwerkingsconvenanten) en bovenal stimuleren van de bewustwording voor dit onderwerp bij schooldirecties. De tijd is rijp voor een verbeterprogramma, waarbij de onderwijssector zich prima kan spiegelen aan de zorgsector. Daar heeft een soortgelijke aanpak de afgelopen 4 jaar geleid tot het goed voorbereid zijn van de zorginstellingen op grootschalige rampen- en crisissituaties. “Onderwijssector; “aartzel niet en handel voor het te laat is; de leerlingen en ouders rekenen op u!”

**Martin Madern** (adviseur, trainer, manager in crisisbeheersing ; Madern Public Business)

**Gert-Jan Ludden** (adviseur, trainer, manager in crisisbeheersing; SVDC)